herpy

KAMELEONTER

Lesser Chameleon

Furcifer minor

Furcifer minor är en liten kameleont från Madagaskars centrala högland. Hanen är beige och brun med två nosutskott, medan honan är den färgrika, särskilt när hon bär ägg. Arten blir 16-23 cm totalt, är hotad i naturen och är sällsynt i fångenskap. Den kräver en hållare med erfarenhet av kameleonter, särskilt eftersom honorna lätt får problem med äggläggningen.

Familj: Chamaeleonidae Tidigare namn: *Chamaeleo minor*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**16-23 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**2-4 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Savann, torrskog och bergsskog**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**45 × 45 × 60 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**21-26 °C**
Värmeplats	**32-38 °C**
Temperatur, natt	**15-20 °C**
Luftfuktighet	**60-100 %**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 3
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**5-9 mån.**
Kullstorlek	**4-18 ägg**
Kullar per år	**1-3**
Inkubation	**190-270 dagar** vid 22-24 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Starkt hotad (EN)**

Om arten

Furcifer minor är en liten till medelstor kameleont på 16-23 cm totalt, varav omkring hälften är svans. Hanen blir upp till 23 cm, honan omkring 16 cm. Namnet kommer från latin *minor*, mindre, och syftar på att arten är mindre än *Furcifer bifidus*, som den ansågs nära släkt med.

Hanen är beige, guld eller brun med mörkare band och tre sneda, ljusa ränder baktill. På nosen sitter två markanta, sida vid sida ställda nosutskott med tandad kam. Under uppvisning kan hanen bli mycket kontrastrik med svart, orange och gult. Hos denna art är det honan som är mest färgrik. I vila är hon smaragdgrön med rött på huvudet, röda och blå fläckar på sidorna och lite gula band. När hon bär ägg eller avvisar en hane visar hon sina starkaste färger: gula band på nästan svart bakgrund med violetta fläckar. Honan har bara små knoppar på nosen.

Ungarna är gröna, och hanens nosutskott visar sig omkring två veckor efter kläckning. Djur födda i fångenskap är relativt härdiga, men arten har rykte om sig att vara känslig.

Utbredning och livsmiljö

Furcifer minor är hemmahörande på Madagaskar och förekommer i de svalare trakterna av det centrala höglandet, från området kring Ambositra till Ivato och Itremo, omkring 230 km söder om huvudstaden. Arten lever på 1.000-1.650 m höjd.

Beståndet är splittrat av stora gräsmarker, som arten inte använder. Den är sällsynt och svår att få syn på.

> **Naturlig utbredning:** Madagaskar.

LIVSMILJÖ

Arten lever dold i buskage och små, krokiga träd i rester av torr skog i ett savannliknande landskap, i tapiaskog med trädet *Uapaca bojeri* och i fuktig bergsskog. Den förekommer också i kaffe- och kakaoplantager och papayaplantager, där den kan vara mer talrik än i den ursprungliga skogen. Den ses inte i öppen gräsmark.

I området faller det regn nästan varje dag under regntiden och minst varannan dag under den torra delen av året. Månadsgenomsnittet ligger på 14-22 °C. Under regntiden når dagen omkring 25 °C och i solen kortvarigt nästan 30 °C, och på natten sjunker temperaturen till omkring 15 °C. Torrperioden är svalare, med nätter ner till 10 °C och lägre. Arten är dagaktiv och solälskande och för ofta ett tillbakadraget liv.

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur behöver ett terrarium på minst 45 × 45 × 60 cm (längd × bredd × höjd). Arten är liten och kräver inte ett stort terrarium, men vissa djur är mer rastlösa och trivs bättre med mer utrymme. Höjden är viktig, eftersom djuret använder buskarna från botten till toppen.

Ett glasterrarium med ventilation framtill håller bra på värme och fukt och kräver mindre frekvent sprayning än ett rent nätterrarium. Ett nätterrarium med täta sidor och baksida och nät framtill och i locket är en bra kompromiss. Ett rent nätterrarium håller dåligt på värme och fukt och kräver kraftigare lampor och längre sprayning. Se till att det finns avlopp, så att överskottsvatten kan ta sig bort.

Inred tätt beväxt: en levande växt som *Schefflera arboricola* eller *Ficus benjamina* fyller omkring hälften av utrymmet. Lägg till grenar i många tjocklekar och vinklar, både vågrätt, snett och lodrätt, så att djuret kan förflytta sig mellan varmt och svalt. Undvik fint nät, som kan skada tårna.

TEMPERATUR

Dagstemperaturen ska vara 21-26 °C. Använd en solplats på 32-38 °C, mätt som yttemperatur med en IR-termometer, och låt bottnen ligga svalare. Temperaturerna bör variera med årstiden, liksom i naturen, där vintern är markant svalare.

Nattemperaturen är 15-20 °C. Sänkningen uppnås genom att släcka alla lampor, och det behövs ingen extra värme på natten vid normal rumstemperatur. Använd en halogenlampa till solplatsen och en termostat, och koppla alla lampor till en timer.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska ligga på 60-100 %. Arten kommer från ett område med hög luftfuktighet, men terrariet ska torka ut under dagen för att undvika stillastående vatten och sjukdomar.

Djuret dricker vattendroppar från bladen och sidorna och inte ur en skål. Spraya flera gånger om dagen, och använd gärna ett automatiskt system, men se upp så att du inte översvämmar bottnen. En kalldimluftfuktare som körs på natten och tidigt på morgonen håller djuret väl hydrerat. Låt sedan terrariet torka ut under dagen.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och solälskande och kräver kraftigt ljus. Använd ett T5-rör med 6500 K för ljus och ett UVB-rör som ger Ferguson-zon 3 på solplatsen. Zonen är lånad från *Furcifer pardalis*. Kraftigt ljus är en fördel, och extra LED-ljus på 6500 K kan läggas till.

UVB-rör byts enligt tillverkarens anvisning, eftersom effekten sjunker med åldern. Dagslängden följer årstiden. Vanliga LED-lampor ger inte användbar UVB.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

F. minor är ren insektsätare. Ge ett varierat urval: syrsor, kackerlackor, bönborrar och bananflugor. Små insekter förbises ofta av vuxna djur i början, men kameleonter äter naturligt många små insekter under dagen. Insekterna ska själva ha ett rikt foder av grönt och grönsaker.

Ungar får föda varje dag, så mycket de vill äta. Vuxna får föda varannan dag. Hanarna kan själva reglera mängden, men honorna ska ha mindre, eftersom de lätt blir överviktiga, och övervikt ger allvarliga problem med äggläggningen. Ungar och hanar får tillskott av kalk med vitaminer vid varje utfodring, honor bara vid var annan, eftersom de lättare får för mycket, vilket visar sig som ödem i halsen. En frisk kameleont har inga synliga svansben och har fyllda, inte insjunkna ögon.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Arten hålls enskilt, och bara för parning sätts två djur ihop. Djuren är aggressiva mot artfränder, också ungarna, och de kan skada varandra allvarligt. Mot hållaren är arten lugnare och biter sällan.

Arten är känslig för hantering, och den ska begränsas så mycket som möjligt. Ett djur kan tas ut ett par minuter för att undersökas, men ska själv gå upp på handen och får inte gripas.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanen har två tydliga nosutskott, medan honan bara har små knoppar. Hanarnas utskott visar sig omkring två veckor efter kläckning. Båda könen är könsmogna efter 5-9 månader. En parningsvillig hona får röda och blå prickar på sidorna och rött på huvudet.

PARNING

För honan till hanens terrarium. En parningsvillig hona har dämpade färger, rör sig bara lite och reagerar nästan inte på hanen, som nickar med huvudet, och parningen börjar snabbt. En hona som inte är redo blåser upp sig med öppen mun och kan attackera. Ta bort henne direkt och försök igen efter några dagar.

Parningen varar 5-30 minuter. Vissa honor accepterar bara en parning, andra parar sig flera dagar i rad. Skilj djuren åt när de inte är under uppsikt, eftersom arten kan vara aggressiv och djuren kan skada varandra allvarligt.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger ägg 14-35 dagar efter parningen. Kullen är på 4-18 ägg. Normalt läggs en kull om året, men upp till tre är möjligt i fångenskap. Äggläggningen är den svåraste delen av aveln, eftersom honor med kvarhållna ägg (äggläggningsbesvär) kan dö. En smal, men välmatad hona har färre problem än en överviktig.

En dag eller två före äggläggningen slutar honan äta. Sätt henne i en äggläggningsbehållare: en mörk plasthink på omkring 55 liter med en värmelampa på 20-40 W i toppen och 15-20 cm av en blandning av sand och jord, som ska vara mycket fuktig, men utan stående vatten. Är jorden för torr gräver hon inte. Hon stannar i hinken hela dagen medan ljuset är tänt och kommer tillbaka till terrariet på natten. Ägg som ligger löst kan räddas om de hittas snabbt, innan de torkar ut.

INKUBATION

Äggen läggs i en sluten burk med vermikulit, fuktad med lika delar vatten och vermikulit efter vikt. Äggen tål temperaturfall till 15 °C och lägre, och en sval paus mitt i inkubationen efterliknar höglandets vinter. Inkubera dem 45-70 dagar vid 22 °C, därefter 45-70 dagar vid 14-16 °C och sedan vid 22-24 °C till kläckning. Det kräver en kläckningsmaskin som både kan värma och kyla.

Inkubationstiden är lång: 190-270 dagar, i genomsnitt omkring nio månader. Vid konstant 23 °C tar det 8-9 månader.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är gröna och ska från start hållas var för sig, eftersom de är aggressiva mot varandra. Skötseln är densamma som för de vuxna, bara i mindre skala och i mindre terrarier. Ge bananflugor, bönborrar och små syrsor, och mata dagligen.

Ungarna växer snabbt och kan vara nära vuxenstorlek efter omkring sex månader.

Hälsa och vanliga misstag

Typiska problem och skötselfel:

- Äggläggningsbesvär hos honor, särskilt om de är överviktiga, eller om det inte finns en lämplig läggplats. Tillståndet är livshotande.
- Övervikt hos honor, som ger komplikationer vid äggläggningen.
- Uttorkning, om sprayningen är för sällsynt eller djuret inte får hög luftfuktighet på natten.
- Ödem i halsen vid för kraftig tillskottsutfodring.
- Benskörhet (MBD) vid för lite UVB eller kalk.
- Skador på tårna av fint nät.
- Stress av hantering och av att hållas tillsammans med artfränder.

Livslängden i fångenskap är inte dokumenterad. 2-4 år är en uppskattning utifrån andra små *Furcifer*-arter. Kontakta en veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret slutar äta, blir mörkt och slött eller andas med öppen mun.

Läs mer: Vanliga sjukdomar och tecken på sjukdom

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.